

כלכליסט

החלטת הממשלה בעניין האמוניה: סיבה למסיבה

אפילו אם תוכניות המקשר הימי או האנייה המזרימה אמוניה למפעלים יבשילו אי פעם, זה יתאפשר כמה שנים לאחר שמפעלי הייצור של אמוניה במישור רותם כבר יעבדו בתפוקה מלאה, כלומר זה לא יקרה

אהוד קינן 14.07.17 08:05

יש להניח, כי חלק גדול מהציבור הגיב בצער רב למקרא החלטת הממשלה מספר 2807 מה-3 ביולי, בעניין "קידום פתרונות לאספקת אמוניה למשק לטווח הקצר והארוך", לכן, ראוי לפזר את אווירת הנכאים ולהסביר מדוע החלטה זו מהווה דווקא סיבה למסיבה. כמו כל הצהרה פוליטית, גם המסמך הזה מורכב מחלק אמיתי ומחלק מדומיין. קל לזהות את החלק האמיתי, זה שיש לו היתכנות ביצועית מיידית ומובהקת:

קראו עוד בכלכליסט:

- הממשלה אישרה תוכנית לאספקת אמוניה במשק: אוניות קטנות, מצוף ימי והקמת מפעל חדש בדרום
- הממועלה חירמה: רווח הקצר אוניות הנוות יזרימו אמוניה למפעלים

הממשלה: בטיחות הקורא את חוק האמוניה: סיבה למסיבה

• עוד דחייה? המדינה מבקשת לרוקן את מכל האמוניה עד ינואר 2018

1. הממשלה הניחה סוף סוף את הגולל על מיכל האמוניה הגדול במפרץ חיפה. זוהי שמחה גדולה משמחת בית השואבה. ומי שלא היה שם אינו יודע שמחה מהי.
2. הממשלה החליטה על שבירת המונופול של חיפה כימיקלים (חכ"ב) על שוק האמוניה בישראל.
3. הממשלה הבינה סוף סוף כי שורש הבעיה הוא תפקודו הלקוי של הרגולטור הישראלי. לכן היא נישלה את המשרד להגנת הסביבה ואת משרד רה"מ מסמכויותיהם בענייני האמוניה, מה שבית המשפט העליון עשה כבר מזמן. הטיפול בעניינים הללו הועבר לידיהם של אלו המוכשרים לטפל בבעיה, כלומר למשרדי האוצר והכלכלה. בראש וועדת ההיגוי יעמוד מנכ"ל משרד האוצר (כולנו). חברי הוועדה כוללים את מנכ"ל משרד הכלכלה והתעשייה (כולנו), הממונה על התקציבים (כולנו), מנהל רשות מקרקעי ישראל (כולנו), הממונה על ההגבלים העסקיים (כולנו) וראש מנהל התכנון (כולנו). אמנם גם מנכ"ל המשרד להגנת הסביבה (ליכוד) ומנכ"ל משרד ראש הממשלה (ליכוד) ישתתפו בישיבות הוועדה, אבל [הקורא הנבון](#) מוזמן לנחש מה תהיה השפעתם של השניים על מהלך העניינים.

צילום: גיל נחשתן

מיכל אמוניה במפרץ חיפה

4. אלו שנבעטו לחלוטין מתוך פורום מקבלי ההחלטות, המטה לביטחון לאומי ופיקוד העורף, הרוויחו ביושר את הבעיטה. עורכי הדין של חכ"ב אוהבים לכנות את שני אלו בתואר המחמיא, "כל גורמי הבטחון", אבל הממשלה החליטה שהם לא ישתתפו יותר בדיונים. אולי יקראו להם בעת דיון בנושאים בעלי היבט ביטחוני, אבל סביר מאד שאף אחד לא יזדקק להם. ממשלת ישראל הבינה כי אלו שבמשך 30 שנה לא היו מסוגלים לזהות את האיום הנשקף מאניות האמוניה, אלו ששמעו על האיום הזה בפעם הראשונה מתוך קריאה בדו"ח הפרופסורים, אלו שקבעו כי השימוש באיזוטנקים הוא מסוכן, אינם ראויים להמשיך ולשבת בתא הטייס.

עד כאן החלק הממשי של ההחלטה, והוא כמובן משמח. כל אחת מארבע הסיבות הנ"ל, ראוי

לה שתעלה חיוך רחב של סיפוק על פניו של האזרח הממוצע, במיוחד אם כתובת מגוריו במפרץ חיפה.

מטרתו של החלק המדומיין בהחלטת הממשלה לספק קרדיט במינונים נדיבים לפוליטיקאים למיניהם. זהו החלק שמאפשר להם להכריז על הישגים כבירים ולהקים שערי נצחון על פי הארכיטקטורה של טיטוס או נפוליאון, וכל זאת ללא צורך בהקזת דם. לכל היותר תהיה הקזה של מעט טונר במדפסות היחצנים שלהם.

החלק המשעשע בהצהרות הפוליטיקאים הוא שהם אינם טורחים לחלוק ביניהם את ההישגים המופלאים. מסתבר כי השר זאב אלקין וכבוד ראש הממשלה, שלא לדבר על מנכ"ליהם, וגם שרגא ברוש ואבי ניסנקורן, ורבים אחרים, כל אחד בנפרד, הצליח להוריד את חרב הפיטורים מצווארם של אלפי עובדים, בלם את קריסתן של מאה חברות, הבטיח את המשך שגשוגה של תעשיית הדשנים בישראל כענף מוביל בייצוא, הציל את התעשיות הבטחוניות ותעשיית התרופות, מנע את סגירתם של כל בתי החולים במדינה, ובדרך גם עצר את עליית יוקר המחיה. כל אחד מהם הצליח לייצר ברוב חוכמתו את האיזונים הדרושים בין משהו אחד לבין משהו אחר, ואיש כבר איננו ממש זוכר אם היו אלו צרכי המשק, בטחון האזרחים, צרכי העובדים, צרכי הבעלים של חכ"ב, צרכי ראש הממשלה, צרכי התאחדות התעשיינים או צרכיו של ראש עיריית דימונה.

חשוב להבחין כי החלק הממשי בהחלטת הממשלה מתבסס על "הצעות שהוגשו במסגרת הקול הקורא שפרסם משרד האוצר... ולאחר בחינת ההיתכנות של כל אחת מההצעות". ברור כי משרד האוצר לא היה מטיל את כובד משקלו על פרוייקט שסיכוייו להכשל, ובמיוחד פרוייקט שהמשרד להגנת הסביבה כבר נכשל בו בעבר.

מתוך ניגוד בוהק, החלק המדומיין מתבסס על "הצעת חכ"ב לקדם פתרון לאספקת אמוניה לטווח הקצר באמצעות אוניות קטנות והזרמה ישירה בצנרת קיימת למפעלים ללא שימוש במכל הקיים" ברור כי הממשלה מסרבת להכיר באבהות כלשהי על הרעיונות המכוננים

בדבר אניות קטנות וגדולות, עוגנות, מזרימות, מתקשרות, מפליגות, ואולי גם מעופפות. הממשלה לא רק מתנערת מכל אחריות לרעיונות הללו, אלא גם מוסיפה, כמו בסיסמאות פירסומת שעברו ביקורת עורך דין: "בכפוף לתקנון", כלומר, שומר נפשו ירחק מכל אלו.

ממשלת ישראל הבינה כי אין-ספור מכשולים הנדסיים ומשפטיים גורמים לרעיונות על אניות למיניהן להתחרות בסיפורי הברון מינכהאוזן או הגשש החיזור, וכי אין סיכוי שמישהו יתיר לאניית אמוניה לעגון בדרך קבע בנמל או בקירבתו. אין סיכוי שמישהו יאשר את הקמתו של מיכל אמוניה חדש במפרץ חיפה ואין סיכוי להזרים אמוניה ישירות למתקני ייצור [בהעדרו של מיכל חדש](#).

כדי להתנער מכל קשר לכישלון התכניות ההזויות של חכ"ב, הציבה הממשלה רשימה ארוכה של משוכות מינהליות, שעלולה לגרום לכאב ראש למי שמנסה לקרוא אותה: "על החברה להכין תוכנית לתשתית לאומית על פי חוק התכנון והבנייה, ולהגישה לוועדה לתשתיות לאומיות, יש לקבל החלטה באשר להעברת התוכנית להערות ולהשגות בתוך 12 חודשים. לאור מורכבות הפרויקט והעיסוק בחומרים מסוכנים, יערוך היועץ הסביבתי של הות"ל היוועצות עם המשרד להגנת הסביבה בנוגע לתסקיר ההשפעה על הסביבה וכן תיערך עם המשרד היוועצות לגבי היבטי הגנת הסביבה הימית. בנוסף, התוכנית תחייב בחינה של היבטי התעבורה הימית והשמירה על בטיחות השיט והסביבה הימית הכרוכים בהקמת המקשר הימי ופעילותו. בנוסף, יו"ר הות"ל יעשה את כל הפעולות הנדרשות להגשת התוכנית להערות הוועדות המחוזיות ולהשגות הציבור".

למי שלא מבין מה כוחן של השגות הציבור במדינה דמוקרטית, מדובר באינטרס של מיליון תושבי המפרץ לעומת אינטרס של כמה מאות עובדי חכ"ב. אפילו אם תוכניות המקשר הימי או האנייה המזרימה יבשילו אי פעם, זה יתאפשר כמה שנים לאחר שמפעלי הייצור של אמוניה במישור רותם כבר יעבדו בתפוקה מלאה, כלומר זה לא יקרה.

וכאילו לזרות מלח על פצעי חכ"ב, "רושמת הממשלה את הודעת החברה לפיה אם החברה לא תמלא אחר התחייבותה ולא תקים את המקשר הימי, וזאת מטעמים הקשורים בה ובה בלבד, החברה תרכוש את האמוניה הנדרשת לפעילותה מהמפעל המתוכנן להיבנות במישור רותם, בתנאים שייקבעו בין הצדדים במשא ומתן. ואין בהודעת החברה כדי להטיל על הממשלה מחויבות כלשהי בכל הנוגע להתקשרות כאמור". וכדי להסיר כל ספק: "אין באמור לעיל כדי להוות התחייבות ממשלתית לאישור מתווה זה או אחר לאספקת אמוניה בטווח הקצר".

הזוכה הגדולה בסיפור הזה היא כמובן חברת קויס טכנולוגיות, שתקים את המפעל הראשון, וככל הנראה גם לא היחיד, לייצור אמוניה. מי שנפלו בפח הם דווקא בעלי חכ"ב, שמתוך זחיחות דעת ואמונה חסרת בסיס במיטיביהם בממשלת ישראל, לא החמיצו אף טעות אחת לאורך כל הדרך. כעת הם הניחו לממשלה לתמרן אותם ואת עובדיהם לרחוב ללא מוצא, ובמו ידיהם הביאו לצרות צרורות ולנפילת ערך החברה.

כשילד מבקש לקבל כמתנת יום הולדת את הירח במקום זוג אופניים חדשים, אין בכך הכבדה על התקציב המשפחתי. מזה כמה שנים מתעקש מנכ"ל חכ"ב לקבל מראש הממשלה את הירח, ובינתיים רוכבים מהנדסי קויס על אופניהם החדשים לכוון מישור רותם.

אהוד קינן, פרופסור לכימיה בטכניון, יו"ר וועדת האמוניה, נשיא החברה הישראלית לכימיה, העורך הראשי של כתב העת הישראלי לכימיה ויו"ר ועדת מקצוע הכימיה במשרד החינוך

[ספר התקציב 2017-2018 - גרסת כלכליסט](#)